

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 142g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 54 alin. (1) pct. 1) din Codul de procedură penală
(*incompatibilitatea procurorului de a participa succesiv la judecarea
aceleiași cauze penale*)

CHIȘINĂU

13 decembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 14 septembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 decembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 54 alin. (1) pct. 1) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Victor Munteanu, în interesele dlui Corneliu Savca, în dosarul nr. 1rh-35/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Stella Bleșceaga de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Dl avocat Victor Munteanu a depus o cerere de revizuire a hotărârilor judecătorești irevocabile pronunțate în privința dlui Corneliu Savca. Cererea de revizuire se află pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

4. În cadrul procedurii de revizuire, partea apărării a solicitat recuzarea procurorului, pentru că acesta a investigat cauza penală supusă revizuirii.

5. În cadrul ședinței de judecată, dl avocat Victor Munteanu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 54 alin. (1) pct. 1) din Codul de procedură penală, care reglementează cazurile de incompatibilitate a procurorului la desfășurarea procesului penal.

6. Dna Stella Bleșceaga, judecătoare de caz, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20
Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedesește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 33

Incompatibilitatea judecătorului

„[...]”

(3) Judecătorul nu poate participa la o nouă judecare a cauzei atât în primă instanță, cit și pe cale ordinară sau extraordinară de atac și urmează a fi recuzat și în cazul în care a mai participat în calitate de judecător la examinarea aceleiași cauze în primă instanță, pe cale ordinară sau extraordinară de atac, precum și în cazul participării ca judecător de instrucție. Această prevedere nu se extinde asupra membrilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, precum și asupra judecătorilor Curții Supreme de

Justiție la rejudecarea cauzelor în baza hotărârii Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție.

[...].”

Articolul 54

Abținerea sau recuzarea procurorului

„(1) Procurorul nu poate participa la desfășurarea procesului în cauza penală:

1) dacă există cel puțin una din circumstanțele indicate în art. 33, care se aplică în mod corespunzător;

[...]

(2) Faptul că procurorul a participat la exercitarea urmăririi penale, a condus sau a controlat acțiuni de procedură penală sau a reprezentat învinuirea în fața instanței de judecată nu constituie o piedică pentru participarea lui ulterioară la judecarea aceleiași cauze penale.

[...].”

Articolul 460

Deschiderea procedurii de revizuire

„(1) Procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond. În cazul temeiurilor prevăzute la art. 458 alin. (3) pct. 3) și 4), procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță.

[...].”

Articolul 463

Rejudecarea cauzei după admiterea revizuirii

„1) Rejudecarea cauzei după admiterea revizuirii se face conform regulilor de procedură privind judecarea în primă instanță.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției de neconstituționalitate a preluat în totalitate criticile formulate în sesizarea nr. 134g din 2019, adăugând că regulile privind incompatibilitatea judecătorului, stabilite de articolul 33 alin. (3) din Codul de procedură penală, le sunt aplicabile și procurorilor. Astfel, prevederile contestate ale articolului 54 alin. (1) pct. 1) din Cod, din perspectiva modului în care sunt interpretate și aplicate prevederile referitoare la incompatibilitatea judecătorului la judecarea succesivă a aceleiași cauze penale, îi permit procurorului care a condus urmărirea penală să participe la examinarea cererii de revizuire a aceleiași cauze penale.

10. Mai mult, autorul excepției susține că, din acest motiv, teza a II-a de la articolul 460 alin. (1), care permite ca cererile de revizuire să fie adresate judecătorilor care au examinat fondul unei cauze, și articolul 463 alin. (1) din Codul de procedură penală, care instituie obligația rejudecării cauzei după admiterea revizuirii de un alt complet de judecată decât cel care a examinat admisibilitatea cererii de revizuire, trebuie interpretate și

aplicate în practica judiciară în mod corespunzător și față de procurorii care participă la examinarea cauzei de revizuire.

11. În fine, în opinia autorului excepției, procurorul care a condus urmărirea penală nu trebuie să participe la examinarea cererii de revizuire a aceleiași cauze penale, nici la etapa admisibilității acesteia și nici la analiza fondului cauzei, pentru că ar fi părțitor.

12. Potrivit autorului excepției, interpretarea normei contestate este contrară articolelor 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

15. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate este articolul 54 alin. (1) pct. 1) din Codul de procedură penală, care reglementează cazurile de incompatibilitate a procurorului la desfășurarea procesului penal. Curtea constată că aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Curtea reiterează ca o condiție care trebuie întrunită pentru admisibilitatea sesizării este cea referitoare la aplicabilitatea prevederilor contestate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate (a se vedea HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, punctul 1 din dispozitiv).

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză de revizuire a procesului penal în care a fost solicitată recuzarea procurorului care a condus urmărirea penală în cauza supusă revizuirii. Potrivit articolului 54 alin. (5) pct. 1) din Codul de procedură penală, cererile de abținere sau de recuzare a procurorului formulate în cursul judecării cauzei se soluționează de instanța respectivă. Prin urmare, Curtea admite că norma contestată poate fi aplicată la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția.

19. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea HCC nr.33 din 26 octombrie 2021, § 18; DCC nr.180 din 25 noiembrie 2021, § 17).

20. Autorul excepției a susținut incidența articolelor 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

21. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea menționează că acesta are același câmp de aplicare ca dreptul la un proces echitabil garantat de Convenție. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții Europene, garanțiile independenței și imparțialității stabilite de articolul 6 § 1 din Convenție le sunt adresate instanțelor judecătorești chemate să se pronunțe în privința unei acuzații în materie penală și nu se aplică reprezentațiilor procuraturii, care sunt doar părți la proces (a se vedea *Kontalexis v. Grecia*, 31 mai 2011, § 57; *Haarde v. Islanda*, 23 noiembrie 2017, § 94). Astfel, Curtea Europeană a reiterat că partea acuzării nu poate fi constrânsă de obligația independenței și a imparțialității pe care articolul 6 al Convenției i-o impune unui „tribunal” – un organ jurisdicțional „chemat să decidă, în baza unor norme juridice și a unei proceduri organizate, orice chestiune relevantă care ține de competența sa” (a se vedea *Thiam v. Franța*, 18 octombrie 2018, § 71).

22. Curtea observă că, potrivit articolul 54 alin. (1) din Codul de procedură penală, procurorul nu poate participa la desfășurarea procesului în cauza penală dacă există cel puțin una din circumstanțele stabilite de articolul 33 [*incompatibilitatea judecătorului*], care interzice, *inter alia*, participarea judecătorului la judecarea succesivă a aceleiași cauze penale.

23. Totodată, Curtea observă că articolul 54 alin. (2) din Codul de procedură penală reglementează în mod distinct chestiunea participării ulterioare la judecarea aceleiași cauze a procurorului care a exercitat urmărirea penală. Astfel, potrivit acestui articol, faptul că procurorul a participat la exercitarea urmăririi penale, a condus sau a controlat acțiuni de procedură penală sau a reprezentat învinuirea în fața instanței de judecată nu constituie un impediment pentru participarea sa ulterioară la judecarea aceleiași cauze penale. Regula este aplicabilă *a fortiori* în cazul participării procurorului la examinarea admisibilității cererii de revizuire, deoarece persoana care solicită redeschiderea unui proces, odată ce condamnarea sa rămâne definitivă, nu este „acuzată de o infracțiune” în sensul articolului 6 din Convenție (a se vedea DCC nr. 90 din 15 iunie 2021, § 25).

24. Așadar, standardul aplicabil procurorilor cu privire la dubla participare este diferit de standardul în această materie aplicabil judecătorilor. Din acest motiv, Curtea reține că chestiunea dublei participări a procurorului la examinarea succesivă a aceleiași cauze penale, invocată de către autorul sesizării, nu face incident articolul 20 din Constituție.

25. Cu privire la incidența articolului 26 din Constituție, Curtea notează că autorul nu a oferit argumente care să demonstreze caracterul contradictoriu al prevederilor contestate în raport cu normele constituționale. Curtea subliniază că simpla enumerare a normelor constituționale, în lipsa argumentelor care ar fundamenta pretinsa relație de contrarietate a dispozițiilor legale criticate față de acestea, nu poate fi considerată o veritabilă critică de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 90 din 5 iulie 2022, § 20).

26. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate de o așa manieră, precizând că trimiterea la un text din

Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Curtea a stabilit că dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (DCC nr. 34 din 22 martie 2022, § 27; DCC nr. 59 din 19 aprilie 2022, § 17).

27. Pentru că nu s-a constatat existența vreunei ingerințe în drepturile fundamentale invocate de autorul excepției, Curtea nu reține nici incidența articolelor 23 și 54 din Constituție (a se vedea DCC nr. 125 din 3 august 2021, § 22).

28. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 54 alin. (1) pct. 1) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Victor Munteanu, în interesele dlui Corneliu Savca, în dosarul nr. 1rh-35/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 13 decembrie 2022

DCC nr. 174

Dosarul nr. 142g/2022